

УДК: 581.135.5.:687.55

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ АРОМОКОМПОЗИЦІЙ В ПРАКТИЧНІЙ КОСМЕТОЛОГІЇ

Казакова В.С., Мартинюк Т.В.

Національний фармацевтичний університет, м.Харків, Україна

Вступ. Використання ефірних масел - найдавніше мистецтво застосування сировини природного походження, яке, отримавши наукове обґрунтування, стало актуальним методом сучасної альтернативної медицини та косметології, заснованим на багатовіковому досвіді людства під назвою «аромалогія». Широкий арсенал ефірних масел та різноманіття форм їх застосування в практичній косметології обумовлює актуальність уніфікації їх номенклатури та технологій використання.

Мета дослідження. Метою дослідження стало вивчення номенклатури композицій ефірних масел та технологій їх виготовлення з метою застосування в практичній косметології.

Методи дослідження. Як об'єкти дослідження були вивчені ефірні масла, представлені на ринку України. Дослідження виконували шляхом аналізу нормативної бази у сфері регулювання обігу ефірних масел, наукових фахових публікацій, присвячених даній проблематиці.

Основні результати. У практичній аромокосметології широке застосування знаходять суміші ефірних масел, які визначаються як «аромокомпозиції». Аромокомпозиції внаслідок збагачення хімічного складу здатні збільшувати спектр варіабельності їх застосування. Так, наприклад, для усунення косметичних недоліків, пов'язаних із проявами целюліту шкіри, доцільно застосовувати композицію ефірних масел, які проявляють комплексний ефект - розігрівачий, який сприяє розщепленню підшкірного жир, дренажний тощо[1]. В суміші для масажу додаються масла, які запобігають механічному пошкодженню шкіри, утворенню гематом, надають пом'якшувальний ефект. Також композиції ефірних масел здатні володіти унікальними здібностями впливати на психологічні процеси в організмі та емоційний стан людини в цілому [2]. При практичному застосуванні суміші ефірних масел слід зважати на той факт, що нераціональне поєднання певних ефірних масел може провокувати негативний результат, до того ж сприйняття того чи іншого аромату і реакція на нього є індивідуальною особливістю кожної людини.

З метою забезпечення позитивного косметичного ефекту та запобігання можливої побічної дії, нами систематизовано та уніфіковано процес створення, виготовлення та застосування аромокомпозицій. Доведено, що процес приготування, який у своїй більшості, має емпіричний характер[3], повинен відбуватися за певними правилами, які здатні впливати на косметичний ефект аромосуміші та забезпечувати її належну якість та безпеку. Встановлено, що в процесі технології приготування аромокомпозицій повинні враховуватися певні правила. Наводимо основні із них.

1. Застосування правила **«синергії»**, яке пов'язане із ефектом посилення терапевтичної та/або косметичної дії масел при їх об'єднанні. Вплив суміші виявляється сильнішим, ніж сумарні ефекти від застосування кожного ефірного масла окремо. Деякі масла, наприклад, рожеве, жасминове, лавандове, вважаються універсальними синергетиками, здатними підсилювати дію практично будь-якої суміші. Так, наприклад, протизапальну дію ромашки посилюють при її поєднанні з лавандою, в поєднанні з маслом чайного дерева суміш набуває протизапальні та антисептичні властивості.

2. Застосування правила **«гармонії»**. Доведена раціональність сполучення масел однотипного складу, отриманих з рослин одного сімейства. Наприклад, до таких груп масел можна віднести масла цитрусових (лимон, апельсин, грейпфрут), миртових (чайне дерево, евкаліпт, мирт), хвойних (кипарис, сосна, ялиця, ялівець) тощо.

3. Виключення ефекту **інгібіції**, який є протилежним синергії та означає ослаблення дії тих чи інших масел в присутності інших. Наприклад, масла, що містять багато альдегідів (цитронелла), кетонів (шавлія) або фенолів (гвоздика) при змішуванні взаємно інгібують дію композиції. Не рекомендується поєднувати масла, які володіють протилежними функціями – наприклад, змішувати масла розмарину і валеріани, оскільки перше збуджує нервову систему, а друге має седативну дію.

4. Правило **«компліментарності»** - здатності ефірного масла вносити додаткові відтінки в ароматичний букет композиції, іноді змінюючи кардинально його акценти. Вводячи «комплемент» до певної ефірної олії, зазнають змін як склад, так і дія суміші, внаслідок чого змінюється її базові характеристики, усувається або нівелюється неприємний для психологічного сприйняття запах. Наприклад, додаванням масла лаванди або розмарину можна надавати делікатного відтінку маслу евкаліпту і м'яги перцевої, маслом лимону рекомендується пом'якшувати «звучання» масла іланг-ілангу. Максимальне пропорційне співвідношення компліментарного аромату до основного становить 7: 3.

5. Правило **летючості**, яке визначається необхідністю наявності у композиції здатності забезпечувати свої ароматні здібності на протязі певного часу. У різних ефірних масел здатність летючості може відрізнятися в кілька разів, за рівнем якої їх розподіляють на три категорії: висока, середня і низька [4]. Відповідно до цієї ознаки арому масла поділяють на: легкі, які випаровуються за 30 хвилин (апельсин, бергамот, грейпфрут, лимон, чайне дерево, шавлія), середні, які випаровуються приблизно за півтори години (герань, чорний перець, лаванда, ялівець, розмарин, м'ята), важкі, аромат яких зберігається кілька годин (жасмин, іланг-іланг, кориця, кедр, ладан, мирра). При складанні ароматичної суміші з декількох ефірних масел рекомендується брати 3-5 типів масел (максимально - до 6) у наступному співвідношенні:

- 2 краплі масла із високою летючістю
- 1 крапля масла із середньою летючістю
- 1 крапля масла із низькою летючістю.

Обов'язковим правилом приготування аромокомпозиції є використання масла-основи - базового масла, кількість якого до відповідного співвідношення становить 10 мл.

Щоб скласти аромакомпозицію необхідно враховувати фактор її потенційної небезпечності при використанні для окремих категорій захворювань та індивідуальних особливостей фізіологічного стану людини.

Так, вагітність є протипоказанням до використання ефірних масел. Багато ефірних масел здатні провокувати переривання вагітності або негативно впливати на плід. Особливо небезпечні в цьому випадку ефірні масла з таких рослин, як кипарис, коріандр, кориця, лаванда, майоран, меліса, ялівець, м'ята, полин гіркий, полин звичайний, ромашка тощо. Певні ефірні масла також небезпечно можуть впливати на гормональну систему. Існує ряд протипоказань при застосуванні ефірних масел для дітей. Ефірні масла, що містять кумарини та фурукумарини, підвищують чутливість шкіри до сонячних променів і іонізуючого випромінювання, що може викликати опіки, фотодерматити і фототоксичні реакції [5]. З метою попередження подібних негативних реакцій з боку організму людини на застосування певних ефірних масел, перед їх застосуванням необхідно обов'язково провести тест на індивідуальну чутливість.

Висновки. За результатами проведених досліджень встановлено факт відсутності належної уніфікації методів виготовлення та застосування аромокомпозицій з метою косметичного догляду за шкірою та її придатками. Систематизовано основні правила виготовлення аромосумішей та надано рекомендації щодо попередження їх можливої небезпечної дії на організм людини.

Список літератури:

1. Эфирномасличные и пряно-ароматические растения. Фито-, арома- и ароматотерапия / О.К. Либусь, В.Д. Работягов, С.П. Кутько, Л.А. Хлыпенко. – Херсон: Айлант, 2004. – 272 с.
2. Основы практической аромологии. Учеб. пособ. / А.Г. Башура, С.Н. Глушко, И.И. Баранова и др. Под ред. А.Г. Башуры. – Х.: Прапор, Изд. УкрФА, 1999. – 160 с.
3. Health Promotion through Prevention of Stress and Burnout with Essential Oils for All Professionals at the Otto Wagner Spital in Vienna / W. Steflitsch, D. Steiner, W. Reinhaupt et al. // Forsch Komplementmed. – 2015. – 22(3). – P. 185-194
4. Yoshiyama K. The Effect of Aroma Hand Massage Therapy for People with Dementia / K. Yoshiyama, H. Arita, J.Suzuki // J Altern Complement Med. – 2015. – Dec;21(12). – P. 759-765.
5. Войткевич С.А. Эфирные масла для парфюмерии и ароматерапии. – М.: Пищевая промышленность, 1999.– 284 с
6. Тихомиров А.А., Ярош А.М. Особенности использования эфирных масел в лечебно-профилактических целях // Фіто-терапія. Часопис. – 2008. – № 1. – С.18 – 21.